

Σύνθετη δράση για τη στεγαστική αποκατάσταση των Ρομά

Έτος 2005

Οι ποικίλες εκδηλώσεις του αποκλεισμού, τον οποίο εξακολουθούν να υφίστανται οι περισσότεροι έλληνες Τσιγγάνοι ή Ρομά από την κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας, έχουν κατ' επανάληψη απασχολήσει τον Συνήγορο του Πολίτη. Όψεις της οκταετούς αυτής εμπειρίας αποτυπώνονται στις ετήσιες εκθέσεις της Αρχής (*Ετήσια έκθεση 2000*, σ. 61–62, *Ετήσια έκθεση 2002*, σ. 106–107), στην ειδική έκθεση του Κύκλου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου για την «Πειθαρχική/διοικητική διερεύνηση καταγγελιών εναντίων αστυνομικών υπαλλήλων» (*Ετήσια έκθεση 2004*, σ. 222–223) σε πολλά πορίσματα αλλά και σε ειδική έκθεση της Εθνική Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (2002).

Το θλιβερό και, σε ορισμένες περιπτώσεις, προσβλητικό της αξίας του ανθρώπου αυτό φαινόμενο συνδέεται με θεσμικές ή οιονεί θεσμικές μορφές –έμμεσης κυρίως– δυσμενούς διακριτικής μεταχείρισης των μελών του πληθυσμού αυτού από όργανα του κράτους, ιδίως δε της τοπικής αυτοδιοίκησης, αλλά και από το κοινωνικό σύνολο. Παρά τη νομική και ηθική κρισιμότητα τέτοιων πρακτικών αθέμιτων διακρίσεων, η εμπειρία του Συνηγόρου του Πολίτη έχει καταδείξει ότι τα πάγια σχήματα κοινωνικού αποκλεισμού των ελλήνων Ρομά στηρίζονται εν τέλει σε δομικά χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας (όπως λ.χ. η αδιαφανής οργάνωση της απασχόλησης, η άναρχη οικιστική διάρθρωση της χώρας και τα πελατειακά χαρακτηριστικά της πολιτικής, ιδίως τοπικής, ζωής), παράλληλα δε αγγίζουν το ίδιο το ιδεολογικό υπόστρωμα της εθνικής μας συγκρότησης και της κοινωνικής συνοχής.

Ο διαρθρωτικός χαρακτήρας του φαινομένου αυτού καθιστά εκ των πραγμάτων εν πολλοίς αναποτελεσματική την παρέμβαση φορέων προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως του Συνηγόρου του Πολίτη, ο οποίος εστιάζει τη δράση του σε ατομικές περιπτώσεις. Έτσι, ακόμη και αν ο συγκεκριμένος πολίτης Ρομά καταφέρει να αποκτήσει εν τέλει την άδεια ή το πιστοποιητικό που έχει ανάγκη, να αποφύγει την καταστροφή του προσωρινού του καταλύματος ή να εγγράψει εν τέλει τα παιδιά του στο σχολείο, η επενέργεια σωρείας παραγόντων πιθανότατα θα ματαιώσει τους πιο μακροπρόθεσμους βιοτικούς στόχους που επιδίωκε να καλύψει με τα προαναφερθέντα. Τέτοιες διαπιστώσεις κατέστησαν σαφή στον Συνήγορο του Πολίτη την ανάγκη να κλιμακώσει την εμπλοκή του στο συγκεκριμένο, εξαιρετικά εκτεταμένο, πεδίο προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου και καταπολέμησης των διακρίσεων αναπτύσσοντας παρεμβάσεις ευρύτερης εμβέλειας και επιζητώντας λύσεις σε επίπεδο συντονισμού φορέων του κράτους, της τοπικής αυτοδιοίκησης και της κοινωνίας των πολιτών, αλλά και σε αυτό της νομοθετικής και εν γένει κανονιστικής παραγωγής.

Η ανάδειξη του Συνηγόρου του Πολίτη σε επίσημο *φορέα προώθησης της ίσης μεταχείρισης και καταπολέμησης των διακρίσεων* από τις διατάξεις του άρθρου 19 του Ν. 3304/2005 του παρέχει τη δυνατότητα να προσδώσει στην κλιμάκωση αυτή της

δράσης του τον χαρακτήρα παρέμβασης *στρατηγικής εφαρμογής* των κατευθύνσεων της Οδηγίας 2000/43/ΕΚ (ιδίως άρθρο 7, παράγρ. 1). Στο πλαίσιο της καίριας αυτής αναβάθμισης της παρέμβασής του, ο Συνήγορος του Πολίτη επέλεξε να εστιάσει τη δραστηριότητά του στις θεσμικές πρακτικές διαχείρισης της εγκατάστασης των πληθυσμών ελλήνων Ρομά, καθώς, όπως κατέδειξε η μέχρι σήμερα εμπειρία του, το ιδιότυπο ζήτημα της εγκατάστασης αποτελεί το πεδίο στο οποίο κατά κύριο λόγο συμπυκνώνονται και ταυτόχρονα τον άξονα γύρω από τον οποίο περιστρέφονται τα βασικά προβλήματα κοινωνικής ένταξης και συμμετοχής του ευαίσθητου αυτού τμήματος του πληθυσμού. Αυτό άλλωστε αναγνωρίζει πλέον έμπρακτα και η ελληνική διοίκηση, καθώς οι δύο μοναδικές ουσιαστικά εθνικές θετικές δράσεις για τους Ρομά, που έχουν μέχρι σήμερα εν μέρει αναπτυχθεί και εξελίσσονται (το «Ολοκληρωμένο πρόγραμμα δράσης» και το δανειοδοτικό πρόγραμμα στεγαστικής αποκατάστασης), εστιάζονται επίσης ακριβώς στο ζήτημα της εγκατάστασης.

Σκοπός της εστιασμένης δράσης του Συνηγόρου του Πολίτη είναι να αναδειχθούν και να αξιολογηθούν, με αφορμή τις ατομικές αναφορές, οι τρέχουσες πρακτικές εγκατάστασης Ρομά, ο ειδικός τρόπος συνάρθρωσης των επί μέρους τύπων εγκατάστασης με τα προβλήματα κοινωνικού αποκλεισμού, ιδίως όσον αφορά στην υγιεινή, την απασχόληση, την εκπαίδευση, τη συμμετοχή στη δημόσια ζωή, καθώς και οι πρακτικές αντίδρασης της διοίκησης, ιδίως δε οι πρακτικές διαχείρισης του προβλήματος στα πεδία: χωροταξίας-πολεοδομίας, δημοτολογικής κατάστασης, πρόνοιας και εκπαίδευσης. Αναμένεται λοιπόν να αναδειχθούν με σαφήνεια ως προς τον τρόπο εκδήλωσης και την ιδιαιτερότητά τους τόσο τα ίδια τα προβλήματα που υπονομεύουν τη στοιχειώδη συμμετοχή των ελλήνων αυτών πολιτών στη ζωή της χώρας όσο και, κατ' εξοχήν, η τυπολογία των πρακτικών αντίδρασης των αρμόδιων αρχών και της διαχείρισης των προβλημάτων. Με αυτόν τον τρόπο θα καταστεί δυνατή η συνολικότερη αποτίμηση των πρακτικών αυτών τόσο από τη σκοπιά της νομιμότητας καθαυτής όσο και από τη σκοπιά της αποτελεσματικότητάς τους ως προς τους διακηρυγμένους στόχους της δημόσιας μέριμνας για τους έλληνες Ρομά. Αναμένεται συνεπώς να αναδειχθούν συστηματικά τα θεσμικά και κανονιστικά ελλείμματα που συντείνουν στη διαίωνιση ή και την επιδείνωση του προβλήματος, ώστε να καταστεί δυνατή μια επωφελής συμβολή της Αρχής με συγκεκριμένες θεσμικές προτάσεις. Οι δράσεις περιλαμβάνουν επισκέψεις και αυτοψίες σε εγκαταστάσεις Ρομά σε ολόκληρη τη χώρα και συναντήσεις με αρμόδιους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης και της κεντρικής διοίκησης. Η παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη σε θέματα δικαιωμάτων του παιδιού εστιάζεται εν προκειμένω κυρίως στα ζητήματα εκπαίδευσης και ιατρικής φροντίδας των ανήλικων Ρομά και είναι σε σημαντικό βαθμό συντονισμένη με την υπόλοιπη δραστηριότητα της Αρχής.

Αφορμή για τις ενέργειες του Συνηγόρου του Πολίτη αποτελούν ατομικές αναφορές που προέρχονται από Ρομά, από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών ή και από πολίτες που διαμαρτύρονται για την ολιγωρία των αρμόδιων αρχών όσον αφορά στην αντιμετώπιση των οχλήσεων που υφίστανται λόγω της συμβίωσής τους με πληθυσμούς Ρομά. Με τις ενέργειες αυτές επιδιώκεται εν πρώτοις η άμεση παρέμβαση στο συγκεκριμένο πρόβλημα που επισημαίνουν οι αναφορές. Δεδομένου πάντως ότι το πρόβλημα, στη συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων, συνδέεται με τα συνήθη

δομικά ζητήματα του κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά, η δράση του Συνηγόρου του Πολίτη περιλαμβάνει και την καταγραφή των παραμέτρων που συνθέτουν το υπόβαθρο του προβλήματος στην περιοχή (συμπεριλαμβανομένης και της γειτονικής εγκατάστασης άλλων ομάδων Ρομά) και του τρόπου διαχείρισής του από τις τοπικές αρμόδιες αρχές (αστυνομικές, δημοτικές, περιφερειακές), καθώς και τη δημιουργία σχέσεων καλής επαφής και συνεργασίας με τα εμπλεκόμενα μέρη.

Συγκεκριμένα στο πλαίσιο των δράσεων αυτών, ο Κύκλος Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σε συνεργασία με τον Κύκλο Ποιότητας Ζωής και τον Κύκλο Κοινωνικής Προστασίας, πραγματοποίησαν σειρά συναντήσεων με αρμόδιους φορείς, τόσο της τοπικής αυτοδιοίκησης όσο και της κεντρικής διοίκησης, επιδιώκοντας παράλληλα την απευθείας επαφή με τους άμεσα θιγόμενους ρομά. Ειδικότερα, στο πλαίσιο των ως άνω πρωτοβουλιών, ο Βοηθός Συνήγορος του Κύκλου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, καθώς και στελέχη του Κύκλου αυτού πραγματοποίησαν συναντήσεις με τον Γενικό Διευθυντή της Διεύθυνσης Ανάπτυξης του ΥΠ.ΕΣ.Δ.ΔΑ, με τον Δήμαρχο Αγ. Παρασκευής, τον Δήμαρχο Πατρέων, τον Δήμαρχο Ασπροπύργου και τον Δήμαρχο Χαλανδρίου. Παράλληλα, ο Συνήγορος του Πολίτη διενήργησε αυτοψίες σε καταυλισμούς Ρομά εντός του λεκανοπεδίου Αττικής (Ασπρόπυργος, Βοτανικός), αλλά και σε Δήμους της ευρύτερης επικράτειας και συγκεκριμένα στους Δήμους Ερμιόνης, Λάρισας, Μεσολογγίου, Μιδέας, Πάτρας, Ρίου, Ν. Κίου, Τεγέας και Ν. Τύρινθας. Τα αποτελέσματα των συναντήσεων αυτών, αλλά και των διαπιστώσεων από τις αυτοψίες έχουν προκαλέσει ήδη, στις περισσότερες από τις ως άνω περιπτώσεις, την έγγραφη παρέμβαση της Αρχής προς τους εκάστοτε εμπλεκόμενους φορείς και εκτίθενται αναλυτικά στη συνέχεια.

Συναντήσεις με αρμόδιους φορείς

- Με τον *Γενικό Διευθυντή Ανάπτυξης του ΥΠΕΣΔΔΑ και με συνεργάτες του* (Οκτώβριος). Στη συνάντηση συζητήθηκαν οι δράσεις για τους Ρομά που έχουν πραγματοποιηθεί, αλλά και τα προβλήματα που έχουν ανακύψει κατά την υλοποίηση του «Ολοκληρωμένου προγράμματος δράσης». Ο Συνήγορος του Πολίτη αναφέρθηκε συνοπτικά στα προβλήματα που έχουν αναδειχθεί από τη διερεύνηση των σχετικών αναφορών και αφορούν σε καταυλισμούς Ρομά στο λεκανοπέδιο Αττικής αλλά και στην υπόλοιπη Ελλάδα. Η συνάντηση αποτέλεσε απαρχή συστηματικότερης συνεργασίας με το ΥΠΕΣΔΔΑ, με στόχο τη συλλογή και την αξιοποίηση επίσημων στοιχείων. Παράλληλα, διαπιστώθηκε η ανάγκη συντονισμού της δράσης όλων των φορέων που εμπλέκονται στα ζητήματα αυτά.
- Με τον *Δήμαρχο Αγίας Παρασκευής* (Απρίλιος), για το ζήτημα των αυθαίρετων καταυλισμών Ρομά σε ιδιωτικές εκτάσεις μέσα στα διοικητικά όρια του Δήμου Αγίας Παρασκευής. Η λύση που έχει υιοθετηθεί και προωθείται από τον δήμο προβλέπει την αγορά οικοπέδων στη Νέα Αρτάκη Ευβοίας, τα οποία πρόκειται στη συνέχεια να εκχωρηθούν στις οικογένειες Ρομά με τη διαδικασία της παραχώρησης εκτάσεων σε άπορους πολίτες. Ο Συνήγορος του Πολίτη παρακολουθεί τις εξελίξεις στο ζήτημα και το έχει θέσει υπόψη του Υπουργείου

Εσωτερικών, προκειμένου να συντονιστούν οι δράσεις για την αντιμετώπιση των προβλημάτων.

- Με τον *Δήμαρχο Χαλανδρίου* (Απρίλιος). Συζητήθηκε το ζήτημα της μετεγκατάστασης των Ρομά που διαβιούν σε ιδιωτικές εκτάσεις στις περιοχές του Νομισματοκοπείου και του Πατήματος Χαλανδρίου. Ο συντονισμός ώστε να σχεδιαστεί άμεσα και να υλοποιηθεί η μετεγκατάσταση κρίνεται αναγκαίος, διότι:

1. οι εκτάσεις που καταλαμβάνουν οι οικισμοί πρόκειται να ενταχθούν στο σχέδιο πόλεως και
2. επίκειται η δημιουργία χώρου στάθμευσης για τον σταθμό του μετρό στην περιοχή του Νομισματοκοπείου.

Σε συνεργασία με εκπροσώπους συλλόγων των Ρομά αναζητείται λύση για όσους δημότες Ρομά έχουν υποβάλει αίτηση για τη χορήγηση δανείου αλλά δεν πληρούν τις προϋποθέσεις. Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει θέσει το ζήτημα της μετεγκατάστασης των Ρομά του Δήμου Χαλανδρίου στο ΥΠΕΣΔΔΑ και παράλληλα έχει προγραμματίσει παρέμβαση προς όλους τους εμπλεκόμενους φορείς (Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, Περιφέρεια Αττικής, Δήμος, ΥΠΕΣΔΔΑ), δεδομένου ότι ούτε ο σχεδιασμός ούτε η υλοποίηση της μετεγκατάστασης φαίνεται να προχωρούν.

- Με τον *Δήμαρχο και εκπροσώπους του Δήμου Πατρέων και τον Αντινομάρχη Αχαΐας* (Ιούλιος), μετά τη διενέργεια αυτοψίας σε καταυλισμούς Ρομά στις περιοχές Ριγανόκαμπου και Μακρυγιάννη. Σκοπός της συνάντησης ήταν αφενός να τεθούν υπόψη του δήμου οι διαπιστώσεις του Συνηγόρου του Πολίτη και αφετέρου να ενημερωθεί η Αρχή για όλες τις εξελίξεις στο ζήτημα του σχεδιασμού και της υλοποίησης της μετεγκατάστασης των Ρομά της περιοχής, για τους οποίους μάλιστα είχαν εκδοθεί πρωτόκολλα διοικητικής αποβολής. Ο Συνήγορος του Πολίτη υπογράμμισε την αναγκαιότητα άμεσης υποβολής ολοκληρωμένου σχεδίου για τη μετακίνηση των οικισμών σε άλλους κατάλληλους χώρους.

Στελέχη του Συνηγόρου του Πολίτη επισκέφθηκαν επίσης την Αστυνομική Διεύθυνση Αχαΐας και ζήτησαν να ενημερωθούν σχετικά με την πορεία των ερευνών για εμπρηστική ενέργεια που σημειώθηκε σε καταυλισμό Ρομά της περιοχής Μακρυγιάννη.

Σκοπός των παραπάνω συναντήσεων ήταν η καταγραφή της γενικότερης κατάστασης διαβίωσης των Ρομά και η διερεύνηση των συνθηκών υπό τις οποίες συνυπάρχουν οι Ρομά του Δήμου Πατρέων με τους υπόλοιπους δημότες της πόλης. Το ενδιαφέρον του Συνηγόρου του Πολίτη εστιάστηκε στη διερεύνηση των ενεργειών των αρμόδιων φορέων για τα ζητήματα που αφορούν στο στεγαστικό πρόβλημα των Ρομά και συγκεκριμένα στον σχεδιασμό και την υλοποίηση της μετεγκατάστασής τους, δεδομένης μάλιστα της επαπειλούμενης διοικητικής τους αποβολής μετά την έκδοση σχετικών πρωτοκόλλων.

Ύστερα από νεότερη επίσκεψη του Συνηγόρου του Πολίτη στους καταυλισμούς της Πάτρας, τον Νοέμβριο, διαπιστώθηκε ότι η κατάσταση παρέμενε η ίδια. Για τον σχεδιασμό της μετεγκατάστασης των Ρομά έχει μεν ληφθεί σχετική απόφαση από το δημοτικό συμβούλιο του Δήμου Πατρέων, χωρίς όμως να έχουν αναληφθεί συγκεκριμένες ενέργειες για την εξεύρεση λύσης.

- Ο Βοηθός Συνήγορος και στέλεχος του Κύκλου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου συμμετείχαν σε *ανοιχτή συνεδρίαση του δημοτικού συμβουλίου του Δήμου Ασπροπύργου* (Ιούλιος) με θέμα τα προβλήματα που δημιουργεί η αυθαίρετη εγκατάσταση των Ρομά στην περιοχή.

Επίσης, για θέματα Ρομά και κυρίως για τα προβλήματα ένταξης των παιδιών στο σχολείο, οι Βοηθοί Συνήγοροι για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και για τα Δικαιώματα του Παιδιού συνάντησαν –μετά την επίσκεψή τους σε σχολικές εγκαταστάσεις– τον Δήμαρχο Ασπροπύργου, ο οποίος τους ενημέρωσε πλήρως με συγκεκριμένα στοιχεία για την προσπάθεια που έχει ξεκινήσει να καταγραφεί ο πληθυσμός Ρομά που είναι εγκατεστημένος στους τρεις καταυλισμούς του δήμου.

Αυτοψίες και επισκέψεις σε καταυλισμούς Ρομά

Στην Πάτρα

Τον Ιούλιο 2005 διενεργήθηκε από κλιμάκιο του Κύκλου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αυτοψία σε καταυλισμούς Ρομά εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου Πατρέων και του Δήμου Ρίου (περιοχές Μακρυγιάννη και Ριγανόκαμπου). Από την αυτοψία, που διενεργήθηκε στο πλαίσιο συναντήσεων εργασίας με τους αρμόδιους φορείς (βλ. παραπάνω), διαπιστώθηκε ότι οι Ρομά εξακολουθούν να διαβιούν σε καταυλισμούς, μέσα σε συνθήκες που δεν ανταποκρίνονται σε στοιχειώδεις κανόνες υγιεινής και επιτείνουν τον κοινωνικό αποκλεισμό και την εξαθλίωσή τους.

Στη Λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου

Το ζήτημα της προσωρινής εγκατάστασης Ρομά στην προστατευόμενη περιοχή της λιμνοθάλασσας του Μεσολογγίου, απασχολεί τον Συνήγορο του Πολίτη από το 2000 (Ετήσια έκθεση 2002, σ. 228). Τον Ιούνιο έγινε νέα αυτοψία στην περιοχή και πραγματοποιήθηκαν δύο συναντήσεις με τους εμπλεκόμενους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης για το θέμα.

Κατά τη συνάντηση με τους κατοίκους εκφράστηκαν έντονα παράπονα για τις ιδιαίτερα βεβαρημένες, από υγειονομικής πλευράς, συνθήκες διαβίωσης, ιδίως για το φθαρμένο αποχετευτικό δίκτυο του οικισμού, που έχει ως αποτέλεσμα τη συχνή υπερχειλίση των λυμάτων και την έκλυση οσμών.

Οι Ρομά υπέδειξαν εκπρόσωπό τους, ο οποίος εξέθεσε τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι οικογένειες του καταυλισμού στον τομέα της υγείας, της παιδείας και της στέγασης (υποθέσεις 14116/2000, 14178/2000, 8332/2001). Παρ' ότι η

πλειονότητα των κατοίκων έχει λάβει ή επιθυμεί να λάβει στεγαστικό δάνειο για την αγορά έκτασης και την κατασκευή οικίας, το θέμα της μετεγκατάστασης των Ρομά σε άλλη περιοχή βρίσκεται σε αρχικό στάδιο. Ο Συνήγορος του Πολίτη συνεχίζει τις προσπάθειές του για την καλύτερη διευθέτηση του ζητήματος.

Στην Περιοχή Νέας Σμύρνης Λάρισας

Τον Οκτώβριο διενεργήθηκε αυτοψία από κλιμάκιο της Αρχής στον καταυλισμό Ρομά της Νέας Σμύρνης Λάρισας, κατά την οποία διαπιστώθηκαν τα εξής: Ο πληθυσμός του καταυλισμού που εκτιμάται περίπου σε 3.500 άτομα, σε περιόδους μετακίνησης των Ρομά λόγω προσωρινής απασχόλησής τους σε αγροτικές εργασίες, αυξάνεται σε 6.000, με αποτέλεσμα τη μεγαλύτερη υποβάθμιση των συνθηκών διαβίωσης των ίδιων των Ρομά, αλλά και τη δημιουργία προβλημάτων εις βάρος των περιόικων. Για την αντιμετώπιση του κρίσιμου στεγαστικού προβλήματος κρίνεται επιτακτική η δημιουργία δεύτερου οικισμού, δεδομένου ότι αυτός της Νέας Σμύρνης μπορεί να καλύψει ικανοποιητικά πληθυσμό μόνο 1.500 ατόμων.

Στον Βοτανικό

Τον Νοέμβριο πραγματοποιήθηκαν δύο επισκέψεις σε καταυλισμό Ρομά στην περιοχή του Βοτανικού Αθηνών. Κατά τη δεύτερη επίσκεψη παρίστατο και εκπρόσωπος του ΟΑΣΕ.

Στην περιοχή είναι εγκατεστημένες περίπου 25 οικογένειες Ρομά αλβανικής ιθαγένειας. Κατά δήλωσή τους διαβιούν στην περιοχή αυτή σχεδόν τέσσερα χρόνια και στην Ελλάδα έχουν έρθει εδώ και μια δεκαετία. Οι περισσότεροι μάλιστα είναι κάτοχοι νόμιμης άδειας διαμονής και εργασίας. Τα παραπήγματα στα οποία στεγάζονται οι Ρομά είναι από ξύλο κόντρα πλακέ, ελενίτ, караβόπανο, χωρίς παροχή νερού και ηλεκτρικού και τα περισσότερα βρίσκονται σε χώρο εναπόθεσης απορριμμάτων από τις γύρω επαγγελματικές και βιοτεχνικές εγκαταστάσεις.

Στην Ανατολική Πελοπόννησο

Τον Δεκέμβριο κλιμάκιο του Συνηγόρου του Πολίτη διενήργησε αυτοψίες σε πέντε καταυλισμούς Ρομά στην περιοχή της Ανατολικής Πελοποννήσου, με σκοπό την καταγραφή των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων και την επαφή με τους αρμόδιους τοπικούς φορείς για την αντιμετώπιση των προβλημάτων. Συγκεκριμένα, οι αυτοψίες έγιναν στις εξής περιοχές:

Δήμος Ερμιόνης: Σε απόσταση περίπου 1 χλμ. από τα βορειοδυτικά όρια του δήμου υπάρχει καταυλισμός Ρομά που δεν πληροί τους στοιχειώδεις όρους διαβίωσης. Επιπροσθέτως, η επεξεργασία των μεταλλικών αντικειμένων που συλλέγουν οι Ρομά προκαλεί ιδιαίτερη επιβάρυνση στο περιβάλλον (υπόθεση 13625/2005).

Δήμος Νέας Τίρυνθας: Για διερεύνηση αναφοράς σχετικά με επιβολή προστίμου σε οικογένεια Ρομά για αυθαίρετη κατασκευή (υπόθεση 12372/2005). Βλ. κεφ. 5.

Δήμος Μιδέας: Σε ιδιοκτησία του Υπουργείου Οικονομικών υπάρχει καταυλισμός οκτώ οικογενειών Ρομά, με μόνη υποδομή την παροχή νερού. Οι κάτοικοι είναι ρακοσυλλέκτες, και έχει καταγγελθεί ότι στην περιοχή υπάρχει μεγάλη εγκληματικότητα και τα παιδιά δεν πηγαίνουν σχολείο.

Δήμος Νέας Κίου: Στην περιοχή είναι εγκατεστημένες περίπου οκτώ οικογένειες Ρομά σε παραπήγματα μέσα σε ιδιόκτητα όμως οικοπέδα. Στον καταυλισμό υπάρχουν στοιχειώδεις υποδομές (νερό, κάδοι απορριμμάτων κ.λπ.) και τα παιδιά πηγαίνουν σχολείο.

Δήμος Τεγέας (δημοτικό διαμέρισμα Τζίβα): Για τον καταυλισμό αυτόν περιοίκοι έχουν υποβάλει αναφορά θίγοντας ζητήματα υγιεινής και κατάληψης ιδιοκτησιών. Οι συνθήκες διαβίωσης των Ρομά στα παραπήγματα είναι άθλιες (υπάρχει μόνο παροχή νερού· τα παιδιά δεν πηγαίνουν στο σχολείο). Στη σύσκεψη στα γραφεία της Νομαρχίας, στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι των εμπλεκόμενων φορέων, διαπιστώθηκε μεν η κοινή βούληση για τη μεταφορά του καταυλισμού στην προεπιλεγμένη θέση μόνιμης εγκατάστασης – στα σύνορα των δήμων Τριπόλεως και Κορυθίου. Το ζήτημα όμως της μετεγκατάστασης περιπλέκεται γιατί η Περιφέρεια και το Υπουργείο Εσωτερικών δεν συνεργάζονται ικανοποιητικά για τον καθορισμό του τρόπου παραχώρησης των ακινήτων στους Ρομά και για τη χορήγηση του προβλεπόμενου ποσού για την εξαγορά των οικοπέδων από τους σημερινούς ιδιοκτήτες. Ο Δήμαρχος Τριπόλεως παρουσίασε ολοκληρωμένη οικιστική μελέτη για τον νέο καταυλισμό, την οποία τότε μόλις είχε αποστείλει και στο Υπουργείο Εσωτερικών, ζητώντας την αποδέσμευση των χρημάτων που απαιτούνται για την εξαγορά της έκτασης.